

Arnika – program Toxické látky a odpady

Chlumova 17, 130 00 Praha 3

e-mail: toxik@arnika.org

www.arnika.org/o-programu

tel./fax: 222 781 471, GSM: 774 406 825

Připomínky sdružení Arnika ke zjišťovacímu řízení Aktualizace Státní energetické koncepce (ASEK) České republiky

Sdružení Arnika, jehož hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny podle zákona 114/1992 Sb., předkládá v zákonem stanovené lhůtě své námítky ke strategickému dokumentu Aktualizace státní energetické koncepce *dále jen* (ASEK) a jeho posuzování v rámci SEA.

*Vyjádření: Naše sdružení **Nesouhlasí** s předloženou koncepcí tak, jak je představena, a to z několika níže uvedených důvodů. Zároveň vzhledem k věcným žádáme o její přepracování.*

Z pohledu zákona proces posuzování strategických materiálů má vést ke komplexnímu a objektivnímu posouzení jejich vlivů na životní prostředí a člověka, má obsahovat posouzení variant a výběr varianty s nejmenšími negativní vlivy na životní prostředí a člověka. Tento dokument bohužel tyto otázky zcela komplexně neřeší.

Připomínky k dokumentaci jsou následující:

1) *Stále nejsou obsahem variantní řešení.*

Vzhledem k obsahu předložené aktualizace ASEK k hodnocení SEA, je zřejmé že přes naše námítky aktualizace neobsahuje variantní řešení a jejich objektivní posouzení vzhledem k dopadům na životní prostředí a jejich možné přeshraniční vlivy. Je tedy evidentní, že v tomto bodě jde o nedodržení zákona 100/2001 o posuzování vlivů na životní prostředí § 11 část (1) písmeno a). Schválení ASEK v současné podobě bude mít významné příhraniční vlivy.

2) *ASEK počítá do roku 2030 s nárůstem energie vzniklé spalováním komunálního odpadu na osminásobek současného stavu.*

- Nyní se spaluje zhruba 600 tis. tun odpadu ročně ve spalovnách odpadu (Praha, Brno, Liberec)

- Osminásobek produkce energie ze spaloven vyplývající z aktualizace státní energetické koncepce znamená, že bychom museli v roce 2030 spalovat 4,8 milionu tun odpadů. A to přesto, že produkce zbytkového komunálního odpadu zbylého po vytrídění v ČR trvale klesá, v současné době produkujeme pouze 3 miliony tun tohoto odpadu. Zdánlivý nárůst byl způsoben v převážné míře změnou legislativy a metodiky hlášení množství odpadu, v případě úplného sjednocení ohlašování a evidence odpadů bychom dospěli k výsledku, že už nyní máme vyrovnanou produkci odpadů spolu

s ostatními zeměmi EU, dokonce nižší cca o 100 kg. V roce 2030 bude dle ASEK kapacita spaloven vyšší než reálná produkce odpadu.

Přesto ASEK s růstem produkce odpadů a nárůstem jejich spalování počítá, nerespektuje tak aktuální situaci v odpadovém hospodářství v EU a tlakem na snižování produkce SKO.

3) Nárůst emisí CO₂ díky energetické produkci ze spaloven odpadů.

ASEK dle předložených materiálů a stanovených cílů, klade důraz na dlouhodobé snižování emisí CO₂ v energetickém sektoru. Naproti tomu, ale výrazně podporuje spalování odpadů a jejich energetické využití. Přičemž zařízení na energetické využití odpadu a spalování biologicky rozložitelného odpadu produkují více CO₂ než alternativní způsoby nakládání s odpadem jako je kompostování či maximalizace recyklace. Ze srovnání (viz graf níže) vychází nejhůře nejmodernější pyrolýzní spalovny (spalující plyn ze zplyněných odpadů), jako druhý nejhorší zdroj skleníkových plynů pak vychází spalování odpadů v klasické roštové spalovně odpadů.

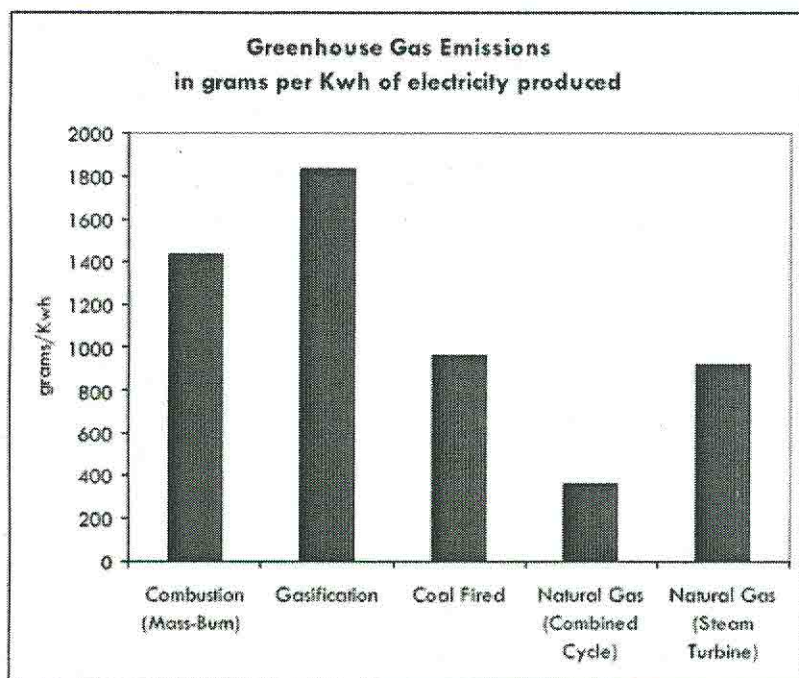
Pozn.

Studie pro kanadskou vládu 2005 porovnání spalování odpadů a jejich energetického využití oproti recyklaci.¹

V Ontariu porovnali příspěvek různých typů energetických spalovacích procesů k produkci skleníkových plynů na vyprodukovanou kWh. Ze srovnání vyšla nejhůře nejmodernější pyrolýzní spalovna (spalující plyn ze spálených odpadů) a jako druhý nejhorší zdroj skleníkových plynů pak vyšlo spalování odpadů v klasické spalovně odpadů.

¹ Zdroj informací: „Data sources: Coal: Ontario MOE – OnAIR Annual Report 2002; Natural Gas: US EPA – Fifth edition Compilation of Air Emission Factors Volume 1; Mass-burn incineration: data provided for Niagara/Hamilton’s Environmental Assessment – Wasteplan. Final draft Report on Comparative Emissions Study, June 2005. The data was provided by 5 potential vendors of incineration technologies.“

4) Odpady ze spaloven odpadů.

Je zřejmé, že při naplnění koncepce zvýšení spalování odpadů za účelem energetického využití na osminásobek hmotnosti spalovaných odpadů tj. cca 4,8mil.t/rok spalovaných odpadů. Samotné odpady ze spaloven odpadů budou tvořit v podstatě 30% z hmotnosti spalovaného materiálu.

- skutečná charakteristika a to jak fyzikálních vlastností tak i chemických je zcela závislá na vstupních materiálech obsažených v SKO. Čili homogenitu odpadů ze spaloven odpadů určuje homogenita vstupních materiálů, kterou nelze nijak zaručit.

Té lze reálně dosáhnout pouze zvyšováním stupně recyklačních procesů v odpadovém hospodářství, což povede ke snižování objemu SKO i z tohoto hlediska jsou tedy stanovené cíle nedosažitelné.

- PŘI DEKLAROVANÉ ENERGETICKÉ PRODUKCI ze spalování odpadů jak představuje ASEK (osminásobek objemu proti současnému stavu) vznikne 1 440 000 t/rok odpadů ze spaloven odpadů, z toho 75 až 90 % hmotnosti bude struska (tedy 1 080 000 t až cca 1 300 000 t), jejíž problematické uplatnění vede k nevhodnému používání tohoto materiálu, zejména pak ve směsi s produkty z čištění spalin*. Další 10 až 25% odpadů ze spaloven bude charakteristiky „N“ odpady nebezpečné tj. 144 000 až 360 000 t/rok.² Přitom dle ČSÚ. Nakládání s odpady 2011 Viz tab. 1. Je zřejmé, že dojde u produkce nebezpečných odpadů sektorem zpracovávajícím odpady o navýšení mezi 30 až 80 procenty. Což je opět v rozporu se směrnicí o odpadech i platným plánem odpadového hospodářství "omezení produkce odpadů nevyjímaje nebezpečných".

² Obecný poměr strusky (popelé) a produktů z čištění spalin bývá u spaloven 9:1, ale vyskytují se extrémy, kde je poměr až 3:1.

Tab. 1 Produkce odpadů v roce 2011
Waste generation; 2011

	Celkem Total	v tom:		Tonnes
		nebezpečné Hazardous	ostatní Non-hazardous	
Produkce odpadů celkem v tom:	23 576 396	1 502 504	22 073 892	Waste generation, total
z podniků	19 918 509	1 489 953	18 428 556	Waste generated by enterprises
z toho: odpad podobný komunálnímu odpadu	978 722	1 745	976 977	Waste similar to municipal waste
z toho: CZ-NACE				CZ-NACE div.
zemědělství, lesnictví a rybářství 01-03	213 539	5 787	207 752	Agriculture, forestry and fishing
těžba a dobývání 05-09	167 433	12 027	155 406	Mining and quarrying
zpracovatelský průmysl 10-33	4 780 000	676 015	4 103 985	Manufacturing
výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu 35	1 106 366	36 115	1 070 252	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
činnosti související s odpařovacími vodami, odpady a sanacemi 37-39	2 202 950	467 010	1 735 941	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
stavebnictví 41-43	8 773 903	203 366	8 570 537	Construction
doprava a skladování 49-53	273 414	19 054	254 360	Transport and storage
z obcí	3 657 887	12 551	3 645 336	Waste generated by municipalities
z toho komunální odpad	3 357 877	4 530	3 353 346	Municipal waste

Skutečné dopady takového masového spalování odpadů jsou zřejmé. Česká republika tak bude nucena čelit dalším problémům s odpady ze zařízení na spalování odpadů, které již nyní končí v šedé zóně, kdy jsou certifikovány na stavební materiál/výrobek a nekontrolovaně používány mimo jiné na povrchovou úpravu skládek, na což v červenci tohoto roku poukázal i NKÚ. Dle zkušeností z praxe s nakládáním s těmito odpady je tedy zřejmé, že jejich následné možné užití díky benevolentní legislativě je zcela neefektivně ošetřeno a státu utíkají peníze za ukládání nebezpečných odpadů. Takovéto řešení, jak je nastíněno v předloženém dokumentu z hlediska environmentálních, ale i ekonomických dopadů je zcela nepřijatelné.

Tab.2 obsah Arzenu v odpadech (strusce) ze spalovny odpadů

Obsah As ve strusce dle AV ČR	Množství strusky při naplnění ASEK	Množství strusky převáděno na kg	Celkový obsah Arzenu ve strusce při naplnění ASEK v mg	Celkový obsah Arzenu ve strusce při naplnění ASEK převáděno na kg
100mg/kg	1 080 000t/rok až 1 296 000t/rok	1 080 000 000kg až 1 296 000 000kg	108 000 000 000mg až 129 600 000 000mg	108 000 kg až 129 600 kg

Tab.3. Obsah dioxinů předávaných v odpadech předpoklad vychází z dat v IRZ 2012

Množství spalovaného odpadu v ČR (3 SPALOVNY)	Množství dioxinů dle IRZ 2012 - přenosy v odpadech 3 spalovny součet v g	Produkce dioxinů na 100 000 t	Předpoklad celkové množství spalovaných odpadů dle ASEK	Předpoklad obsahu dioxinů předávaných v odpadech 48*2,93g
600 000t/rok	17,6 g	2.93 g	4 800 000 t	140,64g

5) Strategické cíle energetiky ČR (v bodě 4.1 str. 25)

Vrcholové strategické cíle:

Mezi tyto cíle patří také

Udržitelnost (udržitelný rozvoj) = struktura energetiky, která je dlouhodobě udržitelná z pohledu životního prostředí (nezhoršování kvality ŽP), finančně ekonomického (finanční stabilita energetických podniků a schopnost zajistit potřebné investice do obnovy a rozvoje), lidských zdrojů (vzdělanost) a sociálních dopadů (zaměstnanost) a primárních zdrojů (dostupnost)

– podpora pro spalování odpadů a její předpokládaný nárůst ENERGETICKÉHO VYUŽITÍ jak jej ASEK představuje, jde přímo proti kritériu vrcholového strategického cíle. Předpokládané množství spalovaného odpadu jasně ukazuje na to, že jeho obsahem bude mnoho recyklovatelných a jinak materiálově využitelných složek.

Je tedy zřejmé, že jejich spálením ve spalovnách dojde k jejich nenávratné likvidaci. Čili tato praxe povede k dalšímu zvyšování spotřeby primárních surovin při jejich zvýšené spotřebě i dovozu. Tato koncepce jde přímo proti evropské směrnici o odpadech. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 98/2008 „(29) V souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady a cílem vytvoření recyklační společnosti by měly členské státy podporovat používání recyklovatelného materiálu, např. recyklovatelného papíru, a pokud je to možné, neměly by podporovat skládkování nebo spalování těchto recyklovatelných materiálů“

6) KONCEPCE ROZVOJE VÝZNAMNÝCH OBLASTÍ ENERGETIKY A OBLASTÍ S ENERGETIKOU SOUVISEJÍCÍCH (v bodě - 6 str. 73)

Hlavní cíle

Druhotné zdroje energie a odpady (str. 76)

Ag.1. Dosáhnout maximalizace energetického využití druhotných zdrojů energie včetně vhodných průmyslových a komunálních odpadů s respektováním hierarchie nakládání s odpady.

Ag.2. Prioritně podporovat přímé (termické) využití odpadů bez předchozí úpravy pro kogenerační systémy zásobování teplem v souladu s ochranou životního prostředí zejména ochranou ovzduší.

Ag.3. Snížit ukládání biologicky rozložitelných komunálních odpadů v souladu s požadavky EU a zvýšit poplatky za skládkování. Výnosy ze zvýšených poplatků směřovat do podpory energetického využití odpadů, zejména na podporu hierarchie nakládání s odpady.

Ag.4. Podporovat kogenerační výrobu energie z bioplynových stanic, které používají jako palivo biologicky rozložitelný odpad z využitelných částí komunálních a zemědělských odpadů a odpadů z potravinářského průmyslu.

- představené cíle si zjevně přímo odporují.

V bodech Ag1-Ag2

„Dosáhnout maximalizace energetického využití druhotných zdrojů s respektováním hierarchie

nakládání s odpady“ nelze, pokud pro bod Ag2 platí, že se bude „prioritně podporovat přímé (termické) využití odpadů bez předchozí úpravy pro kogenerační systémy zásobování teplem v souladu s ochranou životního prostředí zejména ochranou ovzduší“.

Vzhledem k úrovni recyklačních procesů v ČR je zřejmé, že SKO obsahují velké množství nevyseparovaných druhotných surovin jejich opětovné využití, přináší více úspor ve spotřebě energií a ve velké míře přináší i úspory primárních surovin. Čili jejich opětovným využitím získáváme více energie, než jsme schopni získat jejich spálením ve spalovnách. Přesto že v cílech platného POH, máme dosažení 50% podílu recyklace, v současné době zdaleka tohoto cíle nedosahujeme, recyklujeme pouze 30% a ASEK počítá se snížením na 25%.

*Nemluvě o extrémně zvýšené produkci odpadů ze spalování odpadů, jejich charakteristice a následných dopadů na životní prostředí. Zvýšení produkce těchto odpadů a jejich následného využití jde proti cílům Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech (POPs).
Stockholmská úmluva – článek 5*

- Článek 5 Stockholmské úmluvy stanovuje nástroje k minimalizaci, a kde je to možné i k naprostému vyloučení úniků POPs vznikajících jako nezamýšlené vedlejší produkty lidské činnosti a jmenovaných v Příloze C – tedy dioxinů, PCB a hexachlorbenzenu
- Příloha C navíc vyjmenovává typy průmyslových činností, jež mají značnou schopnost tvorby POPs – na seznamu je jak spalování odpadů ve spalovnách, tak jejich spoluspalování se zvláště vypíchnutým spalováním odpadů v cementárnách.

V bodě Ag3

-představené cíle deformují hierarchii nakládání s odpady upřednostňují jejich likvidaci oproti jejich dalšímu využití.

Snižování skládkování biologicky rozl. mat. nesmí být realizováno přesunem toku těchto odpadů z SKO do spaloven odpadů. Tyto materiály jsou totiž stejně škodlivým prvkem, jak při skládkování, tak při zpracování v roštových spalovnách, kde destabilizací procesu hoření napomáhají tvorbě toxických látek způsobují heterogenitu vstupních složek a bez úpravy mají i nižší výhřevnost.

Snižování této složky v obsahu skládkovaných odpadů musí jít od počátku řešení ruku v ruce s racionálním a efektivním využitím této složky a to i z pohledu možné energetické produkce, ale i následného použití po jeho energetickém využití což v žádném případě ani v jednom z hledisek nesplňují spalovny odpadů.

Zvýšení poplatku za skládkování (pokud má být podporou pro zlepšení OH) nesmí svým výnosem opět upřednostňovat a masově podporovat druhou nejhorší možnou variantu likvidace odpadů, jako je jejich spalování ve spalovně odpadů. Výnos ze zvýšení těchto poplatků by měl být využit na podporu prevence vzniku odpadů, recyklační procesy a další materiálové využití odpadů přesně dle mnohokrát citované, ale však řešením nerespektované hierarchie nakládání s odpady.

V bodě Ag.4.

Podporovat kogenerační výrobu energie z bioplynových stanic, které používají jako palivo biologicky rozložitelný odpad z využitelných částí komunálních a zemědělských odpadů a odpadů z potravinářského průmyslu.

- Současně s podporou kogenerační výroby energie z bioplynových stanic za užití využitelných složek komunálních a dalších zmiňovaných odpadů je vhodné zastavit podporu produkce a

zpracování cíleně pěstěných plodin pro produkci bioplynu a následnou kogeneraci. Toto do budoucna může uvolnit finanční prostředky na cílený rozvoj chybějících zařízení na zpracování a využití biologicky rozložitelných odpadů z domácností, jako kuchyňský odpad a podobně. Ten v současné době tvoří okolo 30% (sezónně) obsahu směsných komunálních odpadů v ČR k jeho smysluplnému využití dochází v zařízeních k tomu přímo určených ne spalovnách odpadů. Cíleně pěstěné energetické plodiny pro takovouto produkci se výrazně podílejí na erozích půdy.

7) v bodě 6.4 Výroba a dodávka tepla

Vize

Dodávka tepla je zásadní pro domácnosti i hospodářství. Má vždy lokální charakter a tím i lokální cenu. V současnosti představují soustavy zásobování teplem založené na uhlí významnou konkurenční výhodu pro průmysl i obyvatelstvo. Tuto výhodu je nezbytné udržet a posílit zajištěním podmínek pro transformaci a dlouhodobou stabilitu těchto systémů a současně zvýšení účinnosti lokální výroby tepla. Domácí uhlí bude nadále tvořit jejich rozhodující palivovou základnu, spolu se zemním plynem, OZE, druhotnými zdroji a odpady, využitím tepla z JE a elektřinou.

- Vyspělé státy EU se snaží o maximální snižování produkce odpadů, zatím co ASEK počítá s nárůstem jejich produkce a následným zastoupením jako paliva v energetickém mixu. Koncepce přitom nikde nehodnotí námi zmiňovaný nárůst produkce odpadů z jejich spalování a přenosy toxických látek v odpadech. Oproti zdrojům standartním ani ekologičtějšími způsoby výroby tepla nebo energií obecně. Současně nehodnotí ztráty energie vložené do výroby toho, co se posléze stává odpadem. Ta je lépe zhodnocena důsledným tříděním, recyklací a kompostováním.

D.2. Prosazovat dlouhodobou dostupnost uhlí pro teplárenské systémy a přednostní dodávky uhlí do soustav zásobování teplem s vysokou celkovou účinností napříč celým výrobním systémem (tzn. i včetně rozvodů tepla) na úkor nízkoúčinných zdrojů, a to v celém časovém horizontu SEK. Podporovat využití biomasy, dalších obnovitelných a druhotných zdrojů a maximální využití odpadů v kombinaci s ostatními palivy pro soustavy zásobování teplem, zejména u středních a menších zdrojů.

- I v tomto bodě ASEK vytváří tlak na spalování odpadů, bez ohledu na hierarchii nakládání s odpady, produkci odpadů z jejich spalování, náklady na čištění spalin a vznik nebezpečných odpadů.

8) V nástrojích na prosazování SEK

7.1 Nástroje v oblasti legislativní

f. Návrh novelizace zákona o odpadech

Zvýšení poplatků za skládkování a směřování jejich výnosů do podpory odpadového hospodářství.

Podporovat energetické využívání odpadů stanovené pro větší města při respektování hierarchie nakládání s odpady. – (Zajistí: MŽP Termín: 31. 12. 2014)

- zvýšení poplatků za skládkování a využití jejich výnosu by mělo být přesně specifikováno. Zejména by mělo být zřejmé, že by tyto finance neměli směřovat do podpory druhého nejhoršího způsobu nakládání s odpady. Pokud už ASEK vytváří tlak na takovéto podobné úpravy legislativy. Měli by jejich reálné dopady být součástí hodnocení dopadů koncepce na životní prostředí. Z druhého bodu je totiž zřejmé, že koncepce počítá a vyžaduje právě takovou úpravu legislativy, která podporu pro spalování v rozsahu s jakou ASEK počítá, bude umožňovat.

Dále navrhuje zavést daň i na spalování odpadu, což v některých státech EU dobře funguje v kombinaci se zvýšenou skládkovou daní. Tyto daně dobře motivují původce odpadu k odklonu maximálního množství odpadu ze skládek a spaloven. Získané finance navrhuje přeměrovat výslovně do podpory prevence vzniku, opětovného využití a recyklace odpadu.

g. Návrh novelizace zákona o ochraně ovzduší

Omezit sortiment paliv využitelných v malých spalovacích stacionárních zdrojích.

Zajistí: MŽP, v součinnosti s MPO

Termín: 31. 12. 2015

- Omezení sortimentu paliv pro malé spalovací zdroje s ohledem na ochranu ovzduší i ve smyslu alokace zdrojů pro průmyslovou výrobu energií by mělo současně nabízet i environmentálně vhodnou a hlavně cenově dostupnou alternativu pro takovéto zdroje. To by zabránilo například tomu, aby se ve zvýšené míře například nespaloval domovní odpad a podobně. Jinak by toto navenek vhodné a žádoucí opatření mohlo mít opačný výsledek než minimalizaci dopadů energetické produkce těchto zdrojů zejména s ohledem na ochranu ovzduší.

9) 7.3 Nástroje v oblasti fiskální a daňové

b. Přímé programy podpor

- Investiční podpora energetického využívání odpadů v zařízeních k tomu určených.

Provede: MPO Termín: do 31. 12. 2014

- Zatímco EU výrazně podporu pro takováto zařízení snižuje, navrhuje ASEK opačný trend. Vytváří tak prostor pro rozvoj zařízení, která mohou do budoucna mít významně přispět ke

vzniku nových ekologických zátěží zvýšenou produkcí toxických látek a nebezpečných odpadů. Přitom naopak by měla podpora směřovat do zvyšování efektivizace výroby energií s minimalizací celkových dopadů energetické produkce na životní prostředí.

10) V bodě 7.4 Zahraniční politika

V rámci zahraniční politiky v energetice zajistit stálou koordinaci UV ČR, MZV, MPO a ERÚ při stanovení priorit a klíčových zájmů ČR, koordinace účastí v pracovních skupinách a na důležitých konferencích a odborných diskusích.

- Prosazovat přiměřené změny v oblasti povolovacích procesů a procesů EIA včetně mezinárodního projednávání tak, aby se omezila možnost účelové blokace investičních projektů.

- V tomto bodě vidíme výraznou snahu ASEKu tlačit na omezení účasti veřejnosti v řízeních týkajících se průmyslové energetické výroby jako jsou spalovny a elektrárny. Nesouhlasíme s omezením účasti veřejnosti v povolovacích procesech. Nesouhlasíme s omezením možnosti mezinárodního projednání EIA.

zdroj:

Ostatní zdroje jsou citovány přímo v textu

*

<http://arnika.org/kontrola-statu-nad-nebezpecnymi-odpady-ze-spaloven-je-nedostatecna>

V Praze, dne 12. 12. 2013

Adresát: Ministerstvo průmyslu a obchodu
Ulice: Na Františku 32
PSČ, město: 110 15, Praha

Jan Nezhyba
Vedoucí pobočky Havířov

RNDr. Jindřich Petrlík
Vedoucí programu